

ПРИКАЗИ

Владимир Д. Јовићевић

ДАНИЛОВ ЗАКОНИК. СНАГА ДРЖАВЕ, Приштина 1994, 7 - 485.

Под овим помало необичним али адекватним насловом објављена је прије више од годину дана ова историјско-правна студија аутора, запаженог још од почетка деведесетих година по занимљивим расправама из појединих области црногорске правне историје. Оно што, прије свега, изазива респект читаоца студије то је не само ауторов изванредан језик и стил колико смисао за синтетичко расуђивање. То посебно долази до изражаја у оним поглављима студије у којима писац, апстрахујући маргиналне појединости, узима у поступак за закључивање само факта која чине одређујуће чиниоце еволуције, било да је ријеч о друштвеној, политичкој, економској или правној историји. Јовићевић то чини с таквом лакоћом да је тешко наћи сличног примјера у новијој црногорској научној литератури.

Јовићевићева књига има VII поглавља (I. ЦРНА ГОРА У ДОБА КЊАЗА ДАНИЛА И КЊАЗА НИКОЛЕ: 1. Друштвена структура, 2. Црногорска привреда, 3. Политички догађаји и ратови; II. ЦРНОГОРСКО ЗАКОНОДАВСТВО И СУДСТВО: 1. Законодавство 1796-1914, 2. Развој судства као органа власти; III. ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНИКА: 1. Израда и проглашење Законика, 2. Однос обичајног права према законским нормама у Законику, 3. Гране права у Законику; IV. СТРАНИ ПРАВНИ УТИЦАЈИ

У ЗАКОНИКУ: 1. Основна питања, 2. Страни правни утицаји у Законику; V. ПРИМЈЕНА ЗАКОНИКА И ЊЕГОВ ЗНАЧАЈ ЗА УЧВРШЋИВАЊЕ ЦРНОГОРСКЕ ДРЖАВЕ: 1. Општа питања, 2. Искористијење крвне освете, 3. Сузбијање крађе, 4. Уставно право, 5. Облигационо-правни односи, 6. Насљедно-правни односи, 7. Учвршћивање индивидуалне породице, 8. Наплаћивање пореза, 9. Борба против зеленашења; VI. ЗАКОНИК И МЕЂУНАРОДНИ ОДНОСИ: 1. Општи преглед, 2. Односи са Србијом и Турском, 3. Односи са Аустријом; VII. ВРИЈЕДНОСТИ ЗАКОНИКА: 1. Преглед издања и научна критика, 2. Значај Законака). На крају је дат закључак, означени извори и преглед основне литературе.

Можда би неко могао направити и другачији распоред научне материје, изградити другачију хронолошку и тематску схему, али оно што писац овог приказа жели да нагласи јесте увјерење да би мало ко са више осјећања за историјско-правну, политичко-социолошку и правно-социолошку проблематику изрекао потпуније и прецизније судове од Јовићевића, и то с таквим осјећањем мјере, финоћом исказа и културом писања. Ако су такве особине генетско својство, или могу бити генетско својство - онда је Јовићевић имао од кога то и наслиједити.

У историји црногорске историографије несумњиво је најзначајнији правни историчар Радмила Петровић. Она није написала много, али радови што их је науци оставила у наслеђе сврставају се у ред дјела која се тешко превазилазе. Њени кратки али научно прецизни судови о појединим правним карактеристикама најстаријих црногорских законских споменика више кажу него неке обимне расправе или студије. Р. Петровићева, додуше, није имала за циљ да обрађује политичко-историјске и социолошко-историјске околности у којима су наши законски споменици писани и на народним скупштинама изгласавани. Тиме су се са мање или више успеха бавили неколицина наших послеријатних истраживача. Мора се рећи да је Јовићевић у том погледу учинио покушај који ће имати запажено мјесто у нашој правној историографији. Његов је циљ био да покаже шта је за историјски развој Црне Горе значило доношење писаних закона, како и колико је то утицало на развој правне и државне мисли и учвршћивање државне идеје. У томе је потпуно успио.

Писцу овог приказа су сметала опширнија навођења неких пресуда, поготову оних које, строго узевши, хронолошки излазе из оквира назначене тематске области. Исто тако, чини ми се да би аутор Јовићевићевог нивоа морао да се осврне и на аутограф Законака Данила I, поготово што је његова фотокопија публикована. Тај аутограф заслужује и историографску, и архивистичку и археографску анализу, због озбиљних разлика текста неких чланова са званичним издањем (Оригинал Законака

је, свакако, новосадско издање). Измјене у оригиналном (званичном) издању вјероватно је учинио (самовољно) сам М. Медаковић, наш, иначе, најнепоузданији старији писац. Тај је писац стављао у уста Петру I ријечи које он никад није изговорио, а направио је и не мале пропусте у одређивању хронологије Стеге, а да не говоримо о другим кривотворењима. Но, ако се кад буде припремало критичко издање Законика Данила I, приређивачу неће бити тешко објаснити како је дошло до преинаке текста 92 члана Законика. С обзиром на сумње, које се саме по себи намећу, чини ми се да текст овог члана не може да служи као важан историјски доказ о националном бићу црногорског народа. Истраживање процеса конституисања националне свијести изискује много шире анализе.

На крају желим да поновим да је Јовићевићева књига дјело које се мора наћи на радном столу сваког озбиљног истраживача црногорске историје. Оно је интересантна литература и за ширу читалачку публику, поготово онај њен дио који се интересује настанком писаног права у Црној Гори.

Б. Павићевић